

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αθήνα, 25 Απριλίου 2007
Αρ. πρωτ.: 926

Σύσταση

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, Ανεξάρτητη Αρχή επιφορτισμένη από τον ν. 3297/2004 (ΦΕΚ Α' 259/23-12-2004) με τη συναινετική εξωδικαστική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, έχοντας ταυτόχρονα το δικαίωμα να προβαίνει σε συστάσεις και υποδείξεις προς τους προμηθευτές, ιδίως όταν από την επιχειρηματική συμπεριφορά τους θίγεται μεγάλος αριθμός καταναλωτών.

λαμβάνοντας υπόψη:

- 1) Το άρθρο 3, παρ. 1 και 2 του ν. 3297/2004, βάσει του οποίου ο Συνήγορος του Καταναλωτή έχει αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν σχετικής ενυπόγραφης αναφοράς των υποθέσεων της αρμοδιότητάς του, με στόχο την εξώδικη επίλυση διαφορών μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών.
- 2) Άρθρα και δημοσιεύματα εφημερίδων.
- 3) Τη με αρ. πρωτ. 869/21-03-2007 επιστολή της Ένωσης Προστασίας Καταναλωτών Σερρών (Ε.Π.ΚΑ.Σ.) προς τον Συνήγορο του Καταναλωτή με θέμα «Αθέμιτες διαφημίσεις/αθέμιτη εμπορική πρακτική» περί εφημερίδων που διακινούν ως δώρα με την αγορά των φύλλων τους οπτικούς ψηφιακούς δίσκους αποθήκευσης (DVD) με σκληρό πορνογραφικό υλικό.
- 4) Το άρθρο 2, παρ. 1 του Συντάγματος περί του σεβασμού και της προστασίας της αξίας του ανθρώπου.
- 5) Το άρθρο 5, παρ. 1 του Συντάγματος περί της ενίσχυσης της προστασίας της ανθρώπινης προσωπικότητας.
- 6) Τα άρθρα 17, 19, 27 και 36 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον ν. 2101/1992, ΦΕΚ Α' 192/02-12-1992) σχετικά με: (α) την πρόσβαση των παιδιών σε ενημέρωση και υλικό που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας τους, καθώς επίσης της σωματικής και πνευματικής υγείας τους, (β) την προστασία από κάθε μορφή βίας, προσβολής, σωματικών ή πνευματικών βιαιοπραγιών, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, (γ) το δικαίωμα κάθε παιδιού σε ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του, και (δ) την

- προστασία των παιδιών από κάθε μορφή εκμετάλλευσης που θεωρείται επιβλαβής για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας τους.
- 7) Τα άρθρα 7 παρ. 10 και 17 παρ. 1β της τροποποιημένης Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Χάρτας σχετικά με την προστασία των παιδιών από την έκθεση σε σωματικούς και ηθικούς κινδύνους και την εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών για την πλήρη σωματική και διανοητική τους ανάπτυξη αντίστοιχα.
 - 8) Τα άρθρα 29 και 30 του ν. 5060/1931 (ΦΕΚ Α' 172) περί ασέμων δημοσιευμάτων, όπως τροποποιήθηκαν με το ν.δ. 2493/1953, το άρθρο 3 του ν. 1291/1982 (ΦΕΚ Α' 122) και το άρθρο μόνο του ν. 2243/1994 (ΦΕΚ Α' 162).
 - 9) Το άρθρο 9 του ν. 2251/1994 (ΦΕΚ Α' 191/16-11-1994) περί προστασίας του καταναλωτή από διαφημίσεις που προσβάλλουν τα χρηστά ήθη.
 - 10) Το άρθρο 5 της Οδηγίας 2005/29/ΕΚ της 11^{ης} Μαΐου 2005 για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.
 - 11) Το άρθρο 2, εδάφιο δ του Κώδικα Επαγγελματικής, Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων-μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α. σχετικά με τον σεβασμό στην κατοχυρωμένη με διεθνείς συμβάσεις προστασία των ανηλίκων.
 - 12) Την Ελληνική Νομολογία:

(α) την απόφαση ΑΠ 1055/1998 (Ποινικά Χρονικά, 1999, ΜΘ, σελ. 584, ΤριμΕφΑθ 9824/1997, ΤριμΕφΑθ 9825/1997) περί αιτιολογημένης καταδίκης των κατηγορούμενων, οι οποίοι ως διευθυντές σύνταξης εφημερίδας (ο πρώτος) και διαφημιστικών εταιρειών (οι άλλοι δύο) δημοσίευσαν αγγελίες και διαφημίσεις που αποτελούν άσεμνα δημοσιεύματα, γνωρίζοντας ότι τέτοια πράξη συγκροτεί την αντικειμενική υπόσταση του διωκόμενου εγκλήματος.

(β) την απόφαση ΑΠ 9/2002 (Νόμος, 2002, (1), ΑΡΧΝ/2003 (52), ΕΠΣΚΕΜΠΔ/2002 (715), ΝΟΒ/2003 (651), με την οποία κρίθηκε ότι σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος της γονικής μέριμνας συντρέχει περίπτωση επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης.

δεδομένου ότι:

- 1) Τα DVD με το πορνογραφικό περιεχόμενο, αν και εμπίπτουν καταφανώς στα κατά τον ν. 5060/1931 οριζόμενα περί ασέμων δημοσιευμάτων, αναρτώνται μαζί με τις εφημερίδες ως μέσα προώθησης των εντύπων, που τα προσφέρουν αδιακρίτως σε όλους τους δημόσιους τόπους πώλησης ημερήσιου και περιοδικού Τύπου και σε σημεία ιδιαίτερας εμφανής.
- 2) Η συγκεκριμένη πρακτική αντιτίθεται, εκτός από τις αρχές της επαγγελματικής και δημοσιογραφικής δεοντολογίας, που επιβάλλουν την κατοχύρωση της ελευθερίας της πληροφόρησης και της έκφρασης ως κοινωνικού αγαθού, καθώς και την αποφυγή της χυδαιογραφίας και της χυδαιολογίας, στις διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 5060/1931. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι επιβάλλεται ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή για όλους όσοι προς τον σκοπό εμπορίας ή διανομής ή δημόσιας έκθεσης παρασκευάζουν και θέτουν καθ' οιονδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία, μεταξύ άλλων, άσεμνες κινηματογραφικές ταινίες, όπως επίσης για όλους όσοι μεταχειρίζονται οιοδήποτε μέσο δημοσιότητας προς διευκόλυνση της κυκλοφορίας των αυτών άσεμων αντικειμένων.

- 3) Η έννοια «διαφήμιση» λαμβάνεται στο ευρύτερο νόημά της και περιλαμβάνει κάθε μορφή διαφήμισης και επικοινωνίας για προϊόντα και υπηρεσίες ανεξάρτητα από το μέσον που χρησιμοποιείται, καθώς και διαφημιστικά μηνύματα σε συσκευασίες προϊόντων, σε ετικέτες και σε υλικό των σημείων πώλησης.
- 4) Οι υπεύθυνοι παραγωγής, διακίνησης και εμπορίας άσεμνου υλικού οφείλουν και μπορούν να γνωρίζουν την αντίθεση των πράξεών τους προς την κρατούσα στην Ελληνική κοινωνία αντίληψη για την αντικοινωνικότητά τους.
- 5) Η κτήση αυτών των εφημερίδων με το συνοδευτικό πορνογραφικό περιεχόμενο μέσω DVD γίνεται εφικτή από ανήλικους καταναλωτές χωρίς πρακτικούς περιορισμούς ή ηθικούς φραγμούς εκ μέρους των ιδιοκτητών των σημείων πώλησής τους, οι οποίοι δεν φαίνεται να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη σχετική σήμανση περί διάθεσης του προϊόντος σε άτομα άνω των 18 ετών, ώστε να εμποδίζεται η διάχυση σε παιδιά εξαιρετικά προκλητικού και ακατάλληλου για την ορθή σεξουαλική διαπαιδαγώγησή τους πορνογραφικού υλικού. Και αυτό πέραν του γεγονότος ότι τεχνηέντως αναγράφεται στα φύλλα των συγκεκριμένων εφημερίδων ότι απαγορεύεται η πώληση σε άτομα κάτω των 18 ετών, χωρίς να αναγράφεται ότι απαγορεύεται αυτή η ίδια η πώληση της εφημερίδας, αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελούν τα με πορνογραφικό υλικό DVD.
- 6) Οι ανήλικοι χαρακτηρίζονται από έλλειψη εμπειρίας, περιορισμένη σε σχέση με τους ενήλικους ικανότητα κρίσης, υψηλό βαθμό περιέργειας και ευπιστίας, όλα στοιχεία της ανήλικης προσωπικότητας ευκόλως εκμεταλλεύσιμα από προμηθευτές που μετέρχονται αθέμιτων και παραπλανητικών εμπορικών πρακτικών για να πουλήσουν τα προϊόντα τους.
- 7) Το σκληρό πορνογραφικό υλικό συγκαταλέγεται ανάμεσα σε εκείνα τα πράγματα που λογικά οι γονείς σε καμία περίπτωση δεν θα επέτρεπαν ή δεν θα επιθυμούσαν να έχουν τα παιδιά τους.
- 8) Η έκθεση των παιδιών σε πορνογραφικό υλικό οπτικά ή ακουστικά αποτελεί, σύμφωνα με αρμόδιους κοινωνικούς φορείς και έγκριτες επιστημονικές ενώσεις διεθνούς κύρους (π.χ. Αμερικανική Ακαδημία Παιδιάτρων), μορφή σεξουαλικής κακοποίησης, με φοβερά αρνητικές επιπτώσεις σε όλες τις εκδηλώσεις της προσωπικότητας και του χαρακτήρα τους, καθώς και στη φυσιολογική σεξουαλική τους ζωή, οι οποίες γίνονται ακόμα πιο τραυματικές όταν τα παιδιά εκτίθενται σε περιεχόμενο για το οποίο δεν είναι ψυχολογικά και συναισθηματικά έτοιμα.
- 9) Ερευνητές σημειώνουν ότι η μη συνειδητή παρακολούθηση τέτοιου είδους εικόνων μπορεί να υποσκάψει τις κοινωνικές αξίες και στάσεις σχετικά με τη σεξουαλική συμπεριφορά, να διαστρεβλώσει τις αντιλήψεις γύρω από το τι σημαίνει υγιής ερωτική σχέση και να οδηγήσει εν γένει σε ανηθικότητα και αποκλίνουσα συμπεριφορά¹. Επιπλέον, οι αρνητικές επιπτώσεις από την έκθεση ανηλικών σε πορνογραφικό υλικό περιλαμβάνει άλλες συναισθηματικές παρενέργειες (π.χ. εφιάλτες κατά τον νυχτερινό ύπνο), τη

¹ Βλέπε σχετικά αποτελέσματα της έρευνας της Αμερικανικής Ακαδημίας Παιδιάτρων "Unwanted and Wanted Exposure to Online Pornography in a National Sample of Youth Internet Users", που διεξήχθη την περίοδο Μάρτιος-Ιούνιος 2005 και δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό περιοδικό *Pediatrics* τον Φεβρουάριο του 2007. Βλέπε επίσης Greenfield, P., (2004), "Inadvertent Exposure to Pornography on the Internet. Implications of peer-to-peer File-sharing Networks for Child Development and Families", στο επιστημονικό περιοδικό *Applied Developmental Psychology*, τεύχος 25. Ακόμη, Stock, P., (2004), "The Harmful Effects on Children of Exposure to Pornography", μια μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Καναδικού Ινστιτούτου για την Εκπαίδευση και την Οικογένεια.

διόγκωση συναισθημάτων ενοχής, ντροπής, σύγχυσης και άγχους, καθώς και τη διέγερση πρώιμης σεξουαλικής δραστηριότητας². Ο κίνδυνος για τα παιδιά από την έκθεση σε άσεμνο υλικό είναι εξίσου μεγάλος όσον αφορά την ποιότητα των κοινωνικών δεσμών που θα συνάψουν ως ενήλικες, αλλά και τον ενδεχόμενο εθισμό τους στην πορνογραφία³.

Για τους λόγους αυτούς:

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή κρίνει ότι οι ως άνω διατάξεις του νόμου και η κείμενη νομολογία αφορούν τόσο τους υπεύθυνους κυκλοφορίας των εφημερίδων, οι οποίοι επιδιώκουν με αθέμιτο τρόπο την αύξηση της πώλησης των φύλλων τους, όσο και τους ιδιοκτήτες σημείων πώλησης ημερήσιου και περιοδικού Τύπου, οι οποίοι θέτουν δίχως προβληματισμό σε δημόσια θέα τα εν λόγω φύλλα με σκοπό την πώληση και την αποκομιδή εμπορικού κέρδους.

Επιπλέον, αξιολογείται ως ιδιαίτερος αθέμιτη η πρακτική της χρήσης ενός ενημερωτικού εντύπου ευρείας κατανάλωσης, όπως είναι οι εφημερίδες, ως μέσου για τη διακίνηση τέτοιου άσεμνου υλικού, με δεδομένο μάλιστα ότι τέτοια διακίνηση δεν υπηρετεί ούτε συνάδει με τον εξ αντικειμένου σκοπό μιας εφημερίδας να παράσχει με χρηστό τρόπο και σε καθημερινή βάση ειδησεογραφικού περιεχομένου πληροφόρηση στους πολίτες. Αντιθέτως, αυτή η πρακτική απαξιώνει τον Τύπο και μετατρέπει την πνευματική εργασία των επαγγελματιών δημοσιογράφων σε συνοδευτικό υλικό πώλησης ακατάλληλων ταινιών.

Σε κάθε περίπτωση, η πρόσκληση για αγορά εντύπου με δέλεαρ DVD με επιβλαβές περιεχόμενο, ήτοι με πορνογραφικό υλικό, συνιστά εν όλω αθέμιτη εμπορική πρακτική σε βάρος ιδίως των ανηλίκων καταναλωτών, οι οποίοι εύκολα παρασύρονται από την προσφορά δώρων, την καταλληλότητα του περιεχομένου των οποίων για την ηλικία τους δεν είναι πάντοτε σε θέση να αποτιμήσουν με τα προσήκοντα για την κάθε περίπτωση γνωστικά, κοινωνικά ή αισθητικά κριτήρια και με τον τρόπο που ένας ενήλικας θα μπορούσε ασφαλέστερα να κάνει αξιοποιώντας την εμπειρία, τη γνώση και την κριτική του αντίληψη.

Η παράνομη συμπεριφορά τόσο των υπευθύνων κυκλοφορίας όσο και των πωλητών των εφημερίδων, οι οποίοι δεν δείχνουν να προβαίνουν σε ενδεδειγμένες ενέργειες για την προστασία των ανηλίκων από τη θέα του άσεμνου υλικού για προφανείς κερδοσκοπικούς σκοπούς, θίγει, εκτός των άλλων, το απόλυτο δικαίωμα των γονιών στην άσκηση της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας των παιδιών τους και τους προκαλεί ηθική βλάβη, με δεδομένο ότι η επιμέλεια των ανηλίκων τέκνων εναπόκειται αποκλειστικά σε αυτούς, δίχως να χωρεί υποκατάστασή τους ως φορέων άσκησης του συγκεκριμένου δικαιώματος, με σκοπό την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους (βλέπε σχετικά και το άρθρο 18 της κυρωθείσας στην Ελλάδα με τον ν.2101/1992, ΦΕΚ Α' 192, Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Στην έννοια της επιμέλειας περιέχεται δε και η ανατροφή των παιδιών, η

² Βλέπε σχετικά Benedek, E., Brown, C., (1999), "No Excuses: Televised Pornography Harms Children", στο επιστημονικό περιοδικό *Harvard Review of Psychiatry*, τεύχος 7(4).

³ Βλέπε σχετικά Stack, S., Wasserman, I., & Kern, R., (2004), "Adult Social Bonds and the Use of Internet Pornography", στο επιστημονικό περιοδικό *Social Science Quarterly*, τεύχος 85(1). Επίσης, Griffiths, M., (2001), "Sex on the Internet: Observations and Implications for Internet Sex Addiction", στο επιστημονικό περιοδικό *The Journal of Sex Research*, τεύχος 38(4).

οποία θα συντελέσει στην καλλιέργεια του ήθους τους και εν γένει της κοινωνικής συμπεριφοράς τους, τον σκοπό της οποίας το άσεμνο υλικό ουδόλως υπηρετεί. Αντιθέτως, υπονομεύει με επιζήμιο και ανεπανόρθωτο για την ψυχολογική ισορροπία των ανηλικών τρόπο, όπως τεκμηριώνεται και σε πλήθος επιστημονικών εργασιών και μελετών.

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή καλεί όλους τους εμπλεκόμενους να προβούν στις ενδεδειγμένες ενέργειες προκειμένου να εξαιρεθούν οι αρνητικές για το κοινωνικό σύνολο, ιδιαιτέρως δε για τους ανήλικους καταναλωτές, συνέπειες από την καταχρηστική και παράνομη μεταχείριση των εφημερίδων, σε αντίθεση με τον δεοντολογικά παραδεκτό χαρακτήρα τους ως φορέων του κοινωνικού αγαθού της πληροφόρησης, ως μέσων για την κατ' ουσία παραγωγή, διανομή και διάθεση στο κοινό ακατάλληλου για προβολή σε δημόσια θέα κινηματογραφικού υλικού.

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή καλεί επιπλέον τις Αστυνομικές και Δικαστικές Αρχές να εφαρμόσουν το άρθρο 280 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας περί κατάσχεσης πειστηρίων. Από την κατάσχεση εξαιρούνται βεβαίως τα ίδια τα φύλλα των εφημερίδων, η κυκλοφορία των οποίων δίχως τα εν λόγω DVD είναι καθ' όλα νόμιμη, αλογόκριτη και επιτρεπτή στο πλαίσιο της ελευθερίας του Τύπου.

Ειδικός Επιστήμονας:
Αριστοτέλης Σταμούλας

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή

Ιωάννης Δ. Αδαμόπουλος

Κοιν.:

- 1) Υπουργό Ανάπτυξης, κ. Δημήτρη Σιούφα
- 2) Υπουργό Επικρατείας, κ. Θεόδωρο Ρουσόπουλο
- 3) Υφυπουργό Ανάπτυξης, κ. Γιάννη Παπαθανασίου
- 4) Γενική Γραμματέα Επικοινωνίας, κ. Μαργαρίτα Παπαδά-Χειμώνα
- 5) Γενικό Γραμματέα Ενημέρωσης, κ. Πάνο Λειβαδά
- 6) Εισαγγελέα Αρείου Πάγου, κ. Γιώργο Σανιδά
- 7) Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων
- 8) Ένωση Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Ι.Η.Ε.Α.)
- 9) Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (Ε.Σ.Η.Ε.Α.)
- 10) Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών (Π.Ο.Ε.ΣΥ.)
- 11) Πανελλήνιος Σύνδεσμος Αθλητικών Συντακτών (ΠΣΑΤ)
- 12) Ένωση Εφημεριδοπωλών Αθηνών
- 13) Ένωση Εφημεριδοπωλών Θεσσαλονίκης
- 14) Ένωση Προστασίας Καταναλωτών Σερρών (Ε.Π.ΚΑ.Σ.)